

Bordercollie en jack russel doen Duitse herder Leuke vriend en ge

De Duitse herder en de boerenfox hebben op het rundveebedrijf plaatsgemaakt voor de bordercollie en de jack russel. 'De ideale combinatie', aldus witblauw- en hondenfokker Herman Michiels. Gevaar van neospora-besmetting is onbestaand voor wie de zaken op orde heeft.

tekst **Guy Nantier**

De krant aanreiken of de pantoffels brengen, zoals strip-heldhonden kunnen, of worstjes bakken op de radiator, zoals reclamehond Kito doet. Neen, dat kunnen de boerderijhonden Bob, Dolf, Jef en Fanet niet. Maar ze maken zich wel op een andere manier verdienstelijk, zoals door te waken, door ongedierte te bestrijden, stro te verdelen of vee bijeen te drijven (zie de getuigenissen op de volgende pagina's). De belangrijkste opdracht van de boerderijhond is en blijft gezelschap houden. En die taak wint aan belang. Immers, de bedrijven worden groter en de jonge bedrijfsleiders staan er tegenwoordig vaak alleen voor. De partners gaan buitenshuis werken voor de eigen ontwikkeling en om – niet te vergeten – voor een vast inkomen te zorgen. Sociaal isolement dreigt dan voor de thuisblijver. Een boerderijhond is dan welkom gezelschap.

Gezinshond centraal

Sinds mensengeheugenis (zie kader) staat de viervoeter in dienst van de mens, hetzij als sledehond, speurhond, reddingshond, blindegeleidehond, beveiligingshond of als boerderijhond. Vandaag de dag zijn vooral de hondenrassen bordercollie en jack russel erg in trek op de boerderij, voorheen waren dat de Duitse herder als waakhond en de ouwe goede boerenfox als ratten- en muizenvanger.

Waarom komen deze laatste twee rassen niet meer in beeld op het boerenhof? Herman Michiels kent het antwoord. Michiels is naast witblauwfokker ook erkend hondenfokker. Op zijn Stombaershoeve te Koningshooikt lopen naast tachtig witblauwe fokkoeien zo'n honderd fokteven van veertien verschillende hondenrassen, alles van grote hondenrassen tot kleine rassen en mini's, van Duitse herders en bordercollies tot chihuahua's. Van heinde en ver komen ze naar Koningshooikt. Tal van bekende Vlamingen hebben hier al hun puppy gekocht. Herman Michiels: 'De kleinere jack russel is vanwege zijn formaat meer gezinshond dan de middelgrote boerenfox. En om ongedierte te vangen doen jack russels niet onder voor de boerenfox. Wanneer er ratten en muizen te bespeuren vallen, bijvoorbeeld tussen stropakken, blijven ze stevast zitten tot ze het beest te pakken hebben. Zij geven nooit op.'

Ook als waakhond blijken ze een nuttige rol te vervullen. 'Bij ongewenst bezoek blaffen jack russels als de beste. Alleen, ze schrikken door hun gestalte niet echt af.'

'Lezen en schrijven' zit in de genen

Ook het formaat speelde een rol bij de wissel van de Duitse herder ten voordele van de bordercollie. 'De Duitse herder boezemt, ondanks zijn kindvriendelijke karakter, angst in door



der en boerenfox in vergeethoek belanden waardeerde hulp

zijn grootte en is om diezelfde reden minder gezinshond. De fokkerij van de Duitse herder is bovendien een andere richting uitgegaan: van waakhond naar sporthond. Daartoe is veel in-teelt gepleegd met afwijkingen tot gevolg. Het aanbod is hierdoor veel beperkter geworden.'

In zijn plaats kwam de bordercollie. Een bordercollie is naast een leuke gezinshond een gedreven werker, zo blijkt. 'Borderscollies hebben altijd zin om te werken. En je hoeft hen nauwe-

lijks wat aan te leren. Het spreekwoordelijke "ermee kunnen lezen en schrijven" zit hen in de genen. Met één armbeweging weet een bordercollie al wat hij moet doen. Een Duitse herder moet je eerst opleiden en bevelen geven', legt Michiels uit.

Een bordercollie en een jack russel is een ideale combinatie op een boerderij, aldus Herman Michiels. Ook voor een kinderboerderij, een zorgboerderij of een boerderij met een hoeve-winkel. Michiels: 'Het zijn twee sociale hondenrassen. Ze ac-

De hond is een Europese uitvinding

De Europese jager-voedselverzamelaars hebben tijdens de laatste ijstijd (tussen 32.100 en 18.800 jaar geleden) als eerste de hond gedomesticeerd. Dat blijkt uit een onderzoek van een internationaal team wetenschappers dat onlangs is verschenen in het wetenschappelijke tijdschrift Science. Tot nog toe werd gedacht dat de eerste landbouwers in het Midden-Oosten en in Azië de eerste mensen waren die de hond als huisdier in huis namen.

Een internationaal team van genetici en paleontologen is tot bovenstaande vaststelling gekomen via een grootschalig genetisch onderzoek. De vorsers hebben het genetische materiaal

van achttien oude wolven en honden vergeleken met dat van recente wolven en honden. Ze zijn tot de vaststelling gekomen dat alle moderne honden dichter verwant zijn met de oude wolven en honden uit Europa.

De onderzoekers hebben in het genetische onderzoek ook gebruikgemaakt van de zogenoemde hond van Goyet. Dat is het tot nog toe oudste bekende fossiel van een hondachtige (32.000 jaar oud) en werd in 2009 ontdekt in een grot in de Belgische provincie Namen. Uit de studie blijkt ook dat de hond van Goyet geen directe voorouder is van de moderne hond, maar eerder toebehoort tot een uitgestorven zustergroep.



Jack russel en de bordercollie zijn de ideale combinatie op een boerderij, aldus Herman Michiels

DGZ ondersteunt strijd tegen neospora

Vanaf 1 maart 2012 is neospora opgenomen in de lijst van koopvermijgende gebreken bij vrouwelijke runderen in België. Aangezien tot op heden niet is aangetoond dat stieren deze parasitaire ziekte kunnen overbrengen, geldt de koopvermijding niet voor mannelijke besmette runderen.

De ziekteverwekker, *Neospora caninum*, is een eencellige parasiet die eind jaren tachtig werd ontdekt. Deze parasiet kent verschillende eind- en tussengastheren. Na opname van besmet weefsel (nageboorte, kadaver, rauw vlees) kan de eindgastheer, de hond, zich besmetten. De parasiet ontwikkelt zich hier gedurende een tiental dagen tot zijn volwassen stadium, waarna gedurende twee tot drie weken infectieuze oöcysten (besmettelijke eitjes) met de uitwerpselen worden uitgescheiden. Deze oöcysten kunnen door een tussengastheer, bijvoorbeeld het rund, via het voeder of het drinkwater worden opgenomen, waardoor besmetting optreedt (horizontale overdracht). Neospora is niet besmettelijk van koe op koe.

Volwassen koeien ondervinden zelf weinig last van neospora. In ongeveer tachtig

procent van de gevallen verloopt de dracht bij een besmette koe zonder problemen, dus zonder verwerping. Verwerpen door neospora gebeurt vaak rond 6 tot 8 maanden dracht, maar kan ook veel eerder, waardoor het dier onregelmatig opbreekt. Ook vroeggeboorten zijn mogelijk. De nageboorte van een verwerper bevat vaak veel ziektekiemen waarmee een hond zich kan infecteren. De meeste tijdens de dracht geïnfecteerde kalveren worden echter ogenschijnlijk gezond geboren, maar zijn dan wel drager van neospora. Deze verticale overdracht – van koe op kalf – is de belangrijkste besmettingsroute. Ook bij de hond bestaat een verticale besmettingsroute waarbij puppy's zich besmetten vóór de geboorte in de baarmoeder van de teef.

Vrijwillig bestrijdingsprogramma

In België is momenteel meer dan 60 procent van de bedrijven besmet met neospora, terwijl meer dan 10 procent van alle runderen geïnfecteerd is. Neospora caninum is volgens Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) één van de belangrijkste oorzaken van abortus bij run-

deren. Om veehouders en dierenartsen te ondersteunen in de aanpak van neospora, biedt DGZ een vrijwillig bestrijdingsprogramma aan alsook aangepaste begeleiding.

Bij de aanwezigheid van neospora-positieve koeien moet de hond bij voorkeur opgesloten worden om verdere besmetting te voorkomen



cepteren elkaar ook als geen ander. En bij afwezigheid van het baasje zijn ze er voor elkaar.'

Gezondheidsstatus op orde

Koeien en honden kunnen het ook heel goed met elkaar vinden, zo leert Michiels nog. 'Als ze gewoon zijn om met elkaar om te gaan, hebben de koeien zeker geen schrik.' Waar moet een veehouder op letten bij de aanschaf? Michiels: 'Zowel bij een bordercollie- als bij een jack

russelpup moet je toekijken op de alertheid. Alerten honden bijten niet, honden met schrik wel. Verder is het een zaak om nadien de jonge hond een kordate, rechtlijnige opvoeding te geven.'

Maar er is ook één minder goede kant aan de aanwezigheid van een hond op het koeienbedrijf: het gevaar op een neosporabesmetting (zie kader). De hondenfokker is het daarmee absoluut niet eens. Michiels: 'Een veehouder moet de gezondheidsstatus van zijn bedrijf ken-

nen en bewaken. Niet alleen voor ibr en bvd, maar ook voor neospora. Wanneer een bedrijf neosporavrij is, is er geen enkel probleem. Bij aankoop van vee handel je volgens het aankoopprotocol van DGZ om insleep te vermijden. Ik maak altijd de vergelijking met een wagen en een positieve alcoholcontrole. Je doet je wagen dan toch ook niet weg, toch? Je drinkt de volgende keer gewoon geen alcohol meer als je weet dat je moet rijden. Klaar.' |



TIM BOTTU
MET BOB

'Bobke is zeer alert en staat altijd klaar om te helpen'

PAGINA 9



REGINA DE SMET
MET DOLF EN JEFKE

'Dolf bracht oplossing: hij pakt stevast alle ongedierte'

PAGINA 10



PASCAL DEVOS
MET FANET

'Fanet past bij ons hier in het hol van Pluto'

PAGINA 11

Naam veehouder:	Tim Bottu
Plaats:	Linters
Beroep:	zoogkoeienhouder bwv
Aantal koeien:	110
Boerderijhond:	Bob
Ras:	bordercollie
Geslacht:	reu
leeftijd:	4 jaar



Tim Bottu: 'Bobke is zeer alert en staat altijd klaar om te helpen'

De stroverdeler

Twaalf jaar lang hadden ze een jachthond: een Duitse, kort-harige staande. Maar toen de hond aan vervanging toe was, introduceerde vader Freddy Bottu de bordercollie op het witblauwzoogkoeienbedrijf te Linters, gecharmeerd als hij was door de kindvriendelijkheid en de werklust van dit hondenras. De huidige ster op het bedrijf is dan ook een border en luistert naar de naam Bob, voor intimi Bobke. Zoon Tim Bottu (28): 'Bobke is onze derde generatie borders. Het is een vierjarige, driekleurige reu. Zelf heeft hij geen officiële stamboekpapieren, maar zijn ouders en grootouders wel. De negenjarige grootmoeder loopt hier ook nog rond.'

Bob wijkt tijdens de dagdagelijkse werkzaamheden op het bedrijf geen enkel moment van de zijde van zijn baasje. In de stal, op de tractor, op de verreiker, in de living, overal heeft hij een vaste plek. 'Hij is zeer alert, kijkt constant wat ik doe en staat altijd klaar om te helpen', vertelt Tim. 'Zo helpt hij bij het

verplaatsen van het vee en bij het instrooien van de dieren door de stropakken open te spreiden. Een veredelde stromachine.' Maar spelen doet de werkzame Bob ook graag: apporteren met de bezoekers en vooral haasje-over spelen met Tim. 'Commando's als "zitten", "blijven" en dergelijke pakken borders vlug op. Ze hebben van nature aanleg om zaken snel te leren. Daar hoeft je niet meteen tweemaal per week voor naar de hondenschool. Hier leren ze 24 uur per dag.'

Bob is meer dan een boerderijhond, zo blijkt. Hij maakt deel uit van het gezin van Tim en partner Dorien. Zo mag hij 's avonds mee naar het appartement verderop in het dorp. De living is dan zijn slaapplek. Bij de nachtelijke ronde door de stal tijdens de afkalperiode vergezelt hij stevast de veehouder. Tim en Dorien zijn best trots op hun onafscheidelijke vriend. Dat blijkt duidelijk uit de filmpjes die van 'Bobke' op het internet onder 'bordersbottu' te vinden zijn.

REGINA DE SMET, DOLF EN JEF

Naam veehouder:	Regina De Smet
Plaats:	Idegem
Beroep:	melk- en vleesveehouder en hoevetoerisme 'Valeriushoeve'
Aantal koeien:	60 zwartbonten, 40 bwb
Boerderijhond:	Dolf en Jef
Ras:	jack russell x boerenfox
Geslacht:	reu
Leeftijd:	8 jaar en 2 jaar



Regina De Smet: 'Dolf bracht oplossing: hij pakt stevast alle ongedierte'

De rattenvangers

De jack russell-boerenfoxkruislingen Dolf en Jef zijn onafscheidelijke vrienden geworden. 'Dolf is acht jaar oud en hier geboren en getogen', vertelt veehoudster Regina De Smet uit Idegem. 'Jefke is twee jaar oud en is acht maanden geleden hier als vondeling terechtgekomen. Hij zat angstvallig verscholen in een afwateringsbuis onder de weg. Een opzoekingsbericht naar zijn baasje bij het lokale dierenasiel en bij de politie heeft niets opgeleverd. We hebben hem dan maar gehouden.' Regina heeft Dolf zelf afgetraind: zitten, pootjes geven, apporteren en blaffen alsof hij gaat bijten, doet hij als de beste. 'Maar hij herkent de mensen die vertrouwd zijn met het bedrijf.' Lachend: 'Alleen op veehandelaars heeft hij het niet zo begrepen.'

Als Regina naar de stal gaat, zijn beide honden stevast in haar buurt. 'Om te spelen,' vertelt de veehoudster, 'de bal weggooien en apporteren, daar is vooral Dolf dol op. Maar het houdt mij

van het werk. Ik heb dan maar besloten de ballen op te bergen.' Maar dat was zonder Dolf zelf gerekend. 'Slim als hij is, brengt hij nu stevast een kei van de oprit mee in de stal opdat ik deze weggooi en hij die kan terugbrengen.' En Jefke: die volgt gewoon zijn nieuwe compagnon in diens doen en laten.

Dolf en Jefke mogen dan speelvogels zijn, ze blijken ook heel nuttig werk te verrichten op het bedrijf. Jefke in de stal en Dolf op het erf. Regina verhaalt: 'Sinds het gemeentelijk bestrijdingsplan van ongedierte enige jaren terug is teruggeschroefd, heeft de gemeente geen rattenvangers meer in dienst. Dat vormde een probleem in de stallen en op het erf met al het voer. Dolf zorgde voor een oplossing: hij pakt stevast alle ongedierte.' Bij nieuwkomer Jefke moeten ook alle katten eraan geloven, zo blijkt. Regina demonstreert en zegt: 'Dolf, gaan we beestje pakken?' Jef reageert en geeft blaffend aan direct aan de slag te willen. 'Waar is dat feestje?', lijkt hij wel te zeggen.

PASCAL DEVOS EN FANET

Naam veehouder:	Pascal Devos
Plaats:	Geraardsbergen
Beroep:	melk- en vleesveehouder/ B&B De Wambashoeve
Aantal koeien:	50 roodbonten, 25 witblauwen
Boerderijhond:	Fanet
Ras:	Duitse herder
Geslacht:	teef
Leeftijd:	7 jaar



Pascal Devos: 'Fanet past bij ons hier in het hol van Pluto'

De huisbewaarder

Dat de hond een belangrijke rol speelt in de besmetting van de veestapel met neospora kan Pascal Devos (43) uit Geraardsbergen getuigen. Alhoewel de veehouder in de Vlaamse Ardennen nooit verwerpingen heeft gehad, bleek bij stalonderzoek dat zo'n 20 procent van de melkkoeien en 50 procent van de vleeskoeien besmet was. 'De aanwezigheid van neospora werd drie jaar terug ontdekt', verhaalt Pascal. Zich bewust van de belangrijke rol die hun Duitse herder Fanet speelt in de cyclus van neospora, werden draconische maatregelen genomen. Fanet, die Pascal tot dan toe overal vergezelde, ja zelfs tot in de melkput, en in de afkalfstal van de koeien sliep, kreeg huisarrest. Haar leefomgeving werd beperkt tot het binnenplein van de vierkantshoeve. Pascal: 'Ik heb van mijn hart een steen moeten maken, maar elk contact met de koeien was voortaan uit den boze. Op geen enkel moment hebben mijn echtgenote en ik gedacht aan verwijde-

ring. Fanet past gewoon bij ons.' De band met Fanet is sindsdien wel minder intens. Pascal: 'Ook de interactie tussen de koeien en de hond mis ik. Ze waren echte speelkammeraden. Maar zelfs nu zou ik zonder hond niet kunnen.'

Fanets opdracht is hierdoor herleid tot de essentie van haar raskenmerk: waken over huis en erf. 'Waken in het hol van Pluto', grapt Pascal. 'Het bedrijf ligt afgezonderd in deze zeer toeristische streek, bekend van de Ronde van Vlaanderen. Maar Fanet is niet agressief en is kindvriendelijk. Een hond aan de ketting of in een kooi vind ik maar niks.'

Pascal Devos runt naast het vee op de Wambashoeve sinds 2004 ook een bed and breakfast. Vanwege de kans op neospora is deze accommodatie niet toegankelijk voor gasten met een hond. Pascal: 'Dat risico willen we niet lopen. Een aparte kennel voor de vreemde hond zou een oplossing kunnen bieden. Maar nu even niet.'